

linger, Forarbejder til hans egentlige Hovedværker, der udkom i Tyverne. Især har han leveret talrige Bidrag til Tidsskriftet »La Revue des études grecques«, hvis Chefredaktør han var 1907—1920.

I 1920 kom *Le Travail dans la Grèce ancienne, Histoire économique de la Grèce* (i den af Renard redigerede populære Serie »Histoire universelle du travail«), et mønstergyldigt Værk for den økonomiske Historieskrivning, der tager Sigte ud over Fagmændenes Kreds, et i Ordets bedste Betydning populært Arbejde skrevet af en Videnskabsmand. Bogens Styrke er samtidig dens Svaghed: Skildringen underbygges ganske vist med en Mængde illustrerende Citater fra antike Forfattere, men oplysende Fodnoter mangler, og Læseren føres ikke ind i den videnskabelige Diskussion. I Serien »L'Évolution de l'Humanité« har Glotz skrevet *La Civilisation égéenne* (1923) og *La Cité grecque* (1928). I disse Værker forvalter Gustave Glotz Arven efter Fustel de Coulanges paa selvstændig Vis: »De menneskelige Samfund er ikke geometriske Figurer, men levende Organismer«. Glotz stod i Opposition til den Sparta- og Makedonerbeundring, som visse tyske Historikere giver Udtryk for. Det periklæiske Athen var for ham Toppunktet af græsk Kultur; her var i Virkeligheden de almindelige Menneskerettigheder blevet til. Gustave Glotz var Redaktør af den endnu ufuldendte »Histoire générale«, til hvilken han sammen med Robert Cohen skulde skrive Grækenlands Historie. Første Bind heraf kom i 1925, andet Bind i 1931, og inden Sygdommen lammede hans Arbejdskraft, naaede han i det væsentlige at fuldføre Manuskriptet til tredje Bind.

I Almindelighed kan siges, at Glotz's Bøger er let læselige med deres korte, klare Sætninger og levende, eksempelspækkede Stil. Deres Svaghed ligger i en undertiden vel vidt dreven Konstruktion, og denne specielt franske Egenskab er det, tyske Historikere især har kritiseret i Gustave Glotz's Produktion.

I Historikernes internationale Samarbejde har Gustave Glotz taget levende Del, fra første Færd repræsenteret Frankrig i Comité international des Sciences historiques og bl. a. været Formand for dennes Commission vedr. Undervisningen i Historie.

Axel Steensberg.

9.—12. August 1935 fandt i Stockholm det 6. nordiske Historikermøde Sted.

Dagen i Forvejen mødtes 60 Arkivmænd fra de nordiske Lande, samt Repræsentanter for de baltiske Staters Arkiver til den første

nordiske Arkivdag. Initiativet til dette Møde var taget af Rigsarkivar Helge Almquist, der dog ved Sygdom var forhindret i at deltage. I Stedet for overtog Arkivraad Brulin, Stockholm, Ledelsen, og Møderne fandt Sted i Rigsarkivets Læsesal. Ved Formiddagsmødet indledte Arkivar Roos, Finland, en Diskussion om Forholdet mellem Arkivers og Bibliotekers Haandskriftsamlinger. Derefter holdt Professor og Stadsarkivar Boëthius et Foredrag om Tjenestetidens Opgaver og Arkivembedsmændenes videnskabelige Interesser, hvori han stærkt gik ind for, at der baade af Hensyn til Tjenesten og for Embedsmændenes egen Skyld burde drages Omsorg for, at Tjenesten ikke beslaglagde saa mange af Dagens Timer, at videnskabeligt Arbejde blev umuliggjort. Ved Eftermiddagsmødet blev der givet en Række korte Meddelelser, bl. a. af Dr. Hjelholt om dansk historisk Fællesforening, hvorefter Rigsarkivar Linvald indledte en Forhandling om, hvad der kunde gøres for hos Offentligheden og Statsmyndighederne at vække øget Interesse for Arkivernes Arbejde. Arkivmødet afsluttedes med Forevisning af Rigsarkivets Konserveringsanstalt og Seglsamling.

Fredag 9. August aabnedes derefter det egentlige Historikermøde i Ridderhusets store Festsal. Fra dansk Side var mødt 62 Deltagere, heraf 19 Studenter, Finland mødte med 41, Norge med 22 og Sverige med 242. Fra de andre nordiske Lande deltog kun yderst faa Historie-Studerende.

Professor Sven Tunberg aabnede Mødet, idet han udtalte sin Glæde over, at det netop i disse Tider, hvor iskolde Strømninger gaar over Verden, og hvor hvert Skib maa finde sin egen Kurs, er lykkedes at samle saa talrig en Repræsentation for nordisk historisk Videnskab til fælles Arbejde. De skønne Syner fra forrige Aarhundrede svinder mere og mere, men her i Norden har vi udviklet en Form for Samarbejde, som man maa haabe vil fortsættes. Mødet valgte Prof. Tunberg til Præsident og Prof. Aage Friis, Udenrigsminister Koht, Prof. Melander, Finland og Prof. Stavenow, Sverige til Vicepræsidenter.

Den første Formiddags Forhandling var helliget Bondespørgsmaalet, idet Minister Koht holdt et Foredrag om den norske Bonde under Unionen. Han tog sit Udgangspunkt i Slutningen af det 15. Aarhundrede, skildrede hvorledes den danske Adelsstand og senere den lutherske Kirke behandlede Bønderne og trykkede de sidste Rester af gammel norsk Adel tilbage i Bondestanden. Men netop herigennem tilførtes der Bondestanden ny Kraft, saaledes at den langsomt formaaede at arbejde sig op til ikke alene selv at værne sine egne Interesser, men ogsaa at give sit Tilskud

til andre Samfundsklassers Liv. Saalænge der gaar friske Strømninger mellem Samfundsklasserne, sluttede Prof. Koht, er det Tegn paa et levende Samfund; hører disse op, er det Slut paa Livet. I umiddelbar Fortsættelse af dette Foredrag holdt Prof. Eli Heckscher, støttet af en Række statistiske Tabeller, der var ophængt i Salen, en blændende Forelæsning om, hvorledes de svenske Bønder mistede Jorden, og hvorledes de genvandt den. Taleren indledte med at redegøre for Forholdet mellem Krone-, Frelse- og Skattejord i Rigets forskellige Dele, og skildrede derefter den voldsomme Udvikling af Frelsejorden, der først ophørte o. 1680 ved de store Reduktioner. Da Staten mere og mere maatte støtte sig til de ufri Stænder, førte dette med sig, at Bønderne fik tilstaaet den vigtige Ret, som hedder Skattekøb, ved Hjælp af hvilken de lidt efter lidt kom i Besiddelse af Størstedelen af Jorden.

Ved Eftermiddagsmødet opløstes Kongressen i Sektioner, hvorved der gaves Deltagerne Mulighed for at vælge netop de Foredrag, som interesserede dem mest. Fra Organisationsudvalgets Side havde man ordnet det saaledes, at det hovedsagelig var to Spørgsmaal, som Kongressen skulde beskæftige sig med, nemlig Bondespørgsmaalet og den store nordiske Krig. Fra dansk Side ydedes der et Bidrag af Mag. art. Hans Jensen om Bondestandens Retsstilling i Enevældens sidste Tid. Prof. Carlsson talte om Arbogamødet i 1435, hvorved han efter mange Deltageres Opfattelse næsten tog Grundlaget bort for det store Rigsdagsjubilæum. Af andre Indledere kan nævnes Prof. Melander, Docent Vassar, Estland, Major Sundqvist og Docent Schybergson, Sverige.

Lørdagens Formiddagsmøde var helliget Karl XII Forskningen, idet Arkivraad Brulin holdt et orienterende Foredrag om aktuelle Problemer i Karl XII Forskningen, et Foredrag, der mundede ud i et Ønske om, at de ny Resultater maatte bringes frem for et internationalt Forum. Herefter fulgte en meget kraftig holdt Forelæsning af Rektor Hornborg, Finland, om Karl XII's Svigten af Forsvaret af Sveriges østre Rigsdel. Om Eftermiddagen fortsattes denne Diskussion og Debatten om den store nordiske Krig i det hele taget i en Række Sektionsmøder. Som danske Foredragsholdere optraadte her Orlogskaptajn Holck og Kaptajn Otto Smith; fra Norge talte Oberstløjtnant Schiøtz og fra Sverige Oberstløjtnant Petri. Den diplomatiske Side af Problemerne varetoget af Fil. lic. Jägerskiöld.

Om Mandagen henlagdes Kongressens Møder til Uppsala, hvor en Modtagelse fandt Sted i Universitetets Aula. Professor Knud

Fabricius holdt en Forelæsning over Emnet: Den ufri Konge — et tilbagevendende Revolutionsmotiv, og om Eftermiddagen deltes man paany i Sektioner. I disse holdtes der denne Dag tre danske Indledningsforedrag af Prof. Oskar Andersen, Dr. phil. Vilh. la Cour og Bibliotekar Bøggild Andersen om henholdsvis Reformkatholicismens Betydning i den danske Reformationshistorie, om Udgravningerne i Hedeby og om Hannibal Sehested og Norden. Af andre Indledere kan nævnes Prof. O. A. Johnsen og Docent Østberg, Norge, Prof. v. Törne, Docent Anthoni og Dr. Nordman, Finland, og Prof. Ahnlund og Adjunkt Fredborg, Sverige. Efter Sektionsmødernes Afholdelse fandt Slutningsmødet Sted. Prof. Tunberg holdt den egentlige Slutningstale, hvorefter Prof. Koht takkede paa Gæsternes Vegne og indbød til nordisk Historikermøde i Oslo i 1940.

Som det plejer at være Skik ved nordiske Historikermøder, var der arrangeret en Række Udflugter og Festligheder. Om Søndagen blev der foretaget en Udflugt til Adelsø og Birka, om Mandagen til Gl. Uppsala og efter Kongressen en stor 2 Dages Tur Mälaren rundt. Lørdag Aften modtoges Kongressen paa Stadshuset i Stockholm, og ved denne Lejlighed holdt Prof. Aage Friis paa Gæsternes Vegne en Tale, hvori han, optagende Linien fra Prof. Tunbergs Indledningstale, kom ind paa en Omtale af Historieforskningens Kaar i forskellige Diktaturstater. Ve de Videnskabsmænd, udtalte Prof. Friis, som i de ny Stater ikke blindt lystre Ordrene fra de politiske Ledere, der ofte er lige saa uvidende om den historiske Udvikling, som de er fanatiske i deres Krav om en ny »Historie«, der skal indgyde Folkene det ny Riges Aand: Ingen nordisk Historiker er saa letsindig at tro, at lignende Stemninger ikke kan vokse op her i Norden, og maaske kommer vi i Fremtiden til at kæmpe haardt for den aandelige Frihed. Selv om vor Stemme ikke formaar at trænge igennem, og der ikke lægges megen Vægt paa vor Opfattelse, maa vor Røst ikke forstumme, og vi skal fortsat gøre nordisk Opfattelse og nordisk Aand gældende i det internationale Samarbejde. Lignende Tanker fremførtes ved Afskedsbanketten paa Uppsala Slot af Prof. Stavenow, der udtalte, at nordiske Historikere i dette Øjeblik havde en Pligt til stadig at hævde de stolte Traditioner, som altid havde kendetegnet nordisk Videnskab, nemlig Grundighed, forsigtigt Omdømme, Maadehold og Objektivitet. Stærkt Bifald hilste ogsaa denne Tale, og herefter havde en lang Række Kongresdeltagere Ordet, der alle udtalte deres Glæde og Tilfredshed over de forløbne Dage. Skulde det til Slut være tilladt at rette Indvending mod det 6. nordiske Historikermøde, maatte det være denne, at Pro-

grammet, som det plejer at være Tilfældet paa Kongresser, var for anspændt, baade med Hensyn til Antallet af Foredrag og af de Seværdigheder, der skulde besøges. *Harald Jørgensen.*

Stednavneudvalget har udsendt et Jubilæumsskrift i Anledning af, at det den 13. Juli i Aar var 25 Aar, siden det blev nedsat. Efter en Indledning af Formanden, Prof. Dr. jur. Frantz Dahl, gør Sekretæren, cand. mag. Gunnar Knudsen Rede for Udvalgets Virksomhed — lige fra de første Drøftelser om dets Nedsættelse fandt Sted i 1909 paa Initiativ af Docent Axel Olrik og til indeværende Aar. Dets vidtspændende Arbejde, som skal tjene baade videnskabelige og praktiske Formaal, har i den svundne Tid vist sig særdeles frugtbart, og Udvalgets Kontor, som til en Begyndelse var det eneste af sin Art i Norden, er siden taget til Mønster ved lignende Institutioners Oprettelse flere andre Steder. Hvor mange Forskere, som sysselsætter sig med dansk Egns-historie, Bebyggelseshistorie eller Kulturhistorie, har ikke kunnet hente værdifulde Oplysninger i den her skabte Central. Medens Lokaleforholdene er vedblevet med at være yderst mangelfulde, er Rammerne for Virksomheden stadig udvidet. Genforeningen er vel den Begivenhed, som har krævet den største og mest forcerede Indsats fra Udvalgets Side, men som tillige har været bedst egnet til at aabne de bevilgende Myndigheders Øjne for den umiddelbare Nytte af det gjorte Arbejde. Ved Udvalgets store Publikation af sønderjydske Stednavne har det i den første Aarrække fuldt ud kunnet regne med den nødvendige Statsstøtte, og selv om denne senere er blevet en Del beskaaret, har man dog endnu kunnet gennemføre Trykningen efter den oprindelige Plan. Det vilde være i høj Grad beklageligt, hvis man i de kommende Aar af økonomiske Grunde skulde blive tvunget til en Reduktion af Værkets Tekst.

Naar man blandt danske Historikere med saa stor Tilfredshed har fulgt Udvalgets Virksomhed, hænger det sammen med, at det Stof, hvormed man her arbejder, i eminent Forstand har vist sig egnet til at vække og fremme Befolkningens Sans for et historisk Studium. Vore Stednavne har alle Dage kunnet glæde sig ved Almenhedens Interesse. Ud over Landet sidder der en stor Skare af Hjemstavnsforskere, som efter Evne søger at aflokke disse Navne deres Hemmeligheder, og megen værdiløs Dilettantisme ser ganske vist Lyset mellem Aar og Dag. Men i mangfoldige Tilfælde har Stednavneudvalget formaaet at regulere Fantasien og retlede Intuitionen. Det har været en gavnlig Skole for adskillige, og dets